

Avrupa Birliği'nde Aktif İstihdam Politikaları Etkinliği: Bir Meta-Analiz Değerlendirmesi

Yrd. Doç. Dr. Rahim TAGHİZADEH

Urmia Teknik Üniversitesi
Endüstri Mühendisliği Fakültesi
Endüstri Mühendisliği Bölümü
rahim_taghizadeh@yahoo.com

Prof. Dr. Şerife Türcan ÖZŞUCA

Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
ozsuca@ankara.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, Avrupa Birliği ülkelerinde aktif istihdam politikaları programlarının istihdam şansı ve işsizlik süresi üzerine etkinliğini incelemektir. Aktif programlarının etkisi, veri kümesini Avrupa İstihdam Stratejisinin ortaya çıkışı 1997 yılından 2014 yılına kadar olan bireysel çalışmalar üzerinden meta-analiz yöntemiyle değerlendirilmektedir. Başka bir değişle, istihdam ve danışmanlık hizmetleri, işgücü eğitim programları ve iş ve istihdam yaratma programlarının istihdam ve işsizlik süresi üzerinde etkisini araşturan mikroekonomik değerlendirme çıktıları sentez edilerek, bu programların uzun vadede işsizlik süresi üzerinde hangi yönde ve ne büyüklükte etkisi var sorusuna yanıt aranmaktadır.

DeneySEL ve yarı-deneySEL 22 bireysel çalışmadan aktif programlar kapsamında işgücü eğitim, iş arama ve istihdam hizmetleri, iş ve istihdam yaratma programlarını içeren 53 program için sabit ve rastgele etki modelleri çerçevesinde etki analizi yapılmıştır. Değerlendirme sonucunda her 3 program için çalışmalar arası heterojenlik testi kabul edilmiştir. Rassal etki modeline göre her üç program için programa katılım, istihdam şansı üzerinde pozitif ancak küçük etki büyüklüğü tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aktif İstihdam politikaları, Etki Değerlendirmesi, Meta-Analiz, Avrupa Birliği

Effectiveness of Active Employment Policy in European Union: a Meta-Analysis Evaluation

Abstract

The study of the impacts of active employment policies in European Union on the employment opportunities and unemployment duration is the primary purpose of this study. This impact is evaluated based on the individual and independent researches between 1997-2014 after the advent of European Employment Strategy and using Meta-Analysis method. The impacts of job search assistance and employment services, labor market training and job and employment creation programs on employment chance and unemployment duration is analyzed by synthesis of the outcomes of microeconomic evaluations. In other words, the direction, effect size and the long term impact of these programs on the duration of unemployment is the main question of this study.

By using the outcomes of 22 individual researches, 53 active labor market programs were analyzed in three categories: job search assistance and employment services, labor market training and job and employment creation programs. For these analyses two models, namely, fixed effect and random effect were employed. For all three

categories the heterogeneity among the researches was verified. For each program random effect model showed positive albeit trivial effect on employment chance.

Key Words: Active Employment Policy, Impact Evaluation, Meta-Analyse, European Union

JEL Classification Codes: J48, J69, O52.

GİRİŞ

1970'li yıllar sonrası bir yandan sosyal, ekonomik, mali ve siyasi dinamikler diğer yandan demografik dönüşüm, ekonomik küreselleşme ve artan işsizlik rakamları geleneksel refah devleti anlayışını yeni reformların yapılmasına zorlamıştır. Bu dönüşümlerin merkezinde işgücü piyasası politikaları reformları yer almaktadır. İşgücü piyasası politikaları reformlarının başında işsizlikle mücadelede, aktif politikalarının ağırlık kazanması ve pasif uygulamalardan yararlanma şartının aktif programlara bağlanması gelmektedir. Özellikle 1990 yıllar itibariyle aktivasyon paradigması kapsamında işsizlikle mücadelede uzun süreli işsizler, gençler veya dezavantajlı gruplara yönelik çeşitli Aktif İstihdam Politikaları (AİP) programları hükümetler tarafından uygulanmaya konulmuştur.

Avrupa Birliği (AB), işgücü piyasasının dönüşümündeki yetersizliklere karşı çözüm olarak Avrupa İstihdam Stratejisini (AİS) geliştirmiştir. Aktif işgücü piyasası politikaları, AİS için kilit rol oynamaktadır (Van Rie ve Marx, 2012). AİS çerçevesinde üye ülkeler birbirinden "öğrenme" mekanizması içinde "aktif" refah devleti anlayışı yaklaşımı doğrultusunda aktif politikalara daha ağırlık vererek yeni reformlar başlamış bulunmaktadır (Ennals, 2004: 6).

Ancak AB üye devletlerindeki tüm uygulamalar ve harcamalara¹ rağmen artan işsizlik oranları, AİP etkinliği konusunda ciddi şüpheler yaratmaktadır. Aktif politikaların etkinliğine olan şüphelerden yola çıkarak, çeşitli kuruluşlar ve müstakil araştırmacılar tarafından gerek makro gerek mikro düzeyde deneysel ve yarı deneysel değerlendirmeler yapılmaktadır. Farklı ülkelerde ve farklı zaman dilimlerinde yapılan araştırmalar da bazı çelişkili sonuçlar ortaya koymaktadır; kimi araştırmaya göre bu politikaların istihdam üzerinde negatif etkisi, kimi ise pozitif ve bazıları da program çapında kimi programların hiç etkisi olmadığını tespit etmektedir. Bu şüpheleri gidermek için AB ülkelerinde uygulanan çeşitli aktif programları bireysel çalışmalar kapsamında değerlendirmeye alınmıştır. Fakat esas sorun da tam bu noktadan kaynaklanmaktadır; zira farklı çalışmalar farklı sonuçlar ve farklı etki büyüklükleri ortaya koymaktadır.

Avrupa Birliği üye ülkelerinde mevcut bireysel araştırma çıktıları üzerinde meta-analiz yöntemi ile ülkeler arası çapta, AİP kapsamında işgücü eğitim programları, iş arama ve istihdam hizmetleri, iş ve istihdam yaratma programlarının istihdam şansı üzerine etkinliği meta analitik çerçevede analiz etmek çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu hedefe ulaşmak için veri kümesi 1997 yılından 2014'e kadar olan, orta ve uzun vade etkinliği

¹ Eurostat verilerine göre, 2008 yılında AB (27) genelinde AİP kapsamında, 2002 sabit fiyatlarına göre, toplam 174,9 milyar Euro ve cari fiyatlara göre 200,6 milyar Euro, yani ortalama olarak bu ülkelerin GSYİH'nin % 1,6 oranında üye devletler tarafından harcama yapılmıştır.

dikkate alan mikroekonomik değerlendirme çıktıları meta-analiz yöntemiyle birleştirilerek etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Tarama sonucu 22 bireysel ve bağımsız çalışmadan analize dâhil olmuş, 53 program için 3 kategoride sabit ve rassal modellerine göre ortalama etki miktarı tahmin edilmektedir.

1. Aktif İstihdam Politikaları ve AB İstihdam Stratejisi

AİP, işgücü hareketliğini iyileştiren, emek piyasasında istihdam edilebilirliği artıran, işgücü niteliğini ve becerilerini geliştiren işsizlikle mücadelede uygulanan çeşitli ve birbirinden farklı tedbirler ve programların oluşturduğu bir bütünü ifade etmektedir (Taghizadeh, 2013). Esping-Andersen'nin "refah kapitalizm" in gelişimi yaklaşımında AİP, "Sosyal demokrat" refah rejiminin bir özelliği olarak ele alınmaktadır (Bonoli, 2010: 7; Swenson, 2004: 18).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 1964 yılında kabul ettiği 122 No'lu İstihdam Politikası Sözleşmenin 1. maddesinde, "aktif politika"yı işgücü ihtiyaçlarını karşılamak, işsizlik ve eksik istihdam sorununu çözümllemek amacıyla "tam, üretken ve özgürce seçilmiş istihdamı" geliştiren politika olarak tanımlamış ve "esas bir gaye" olarak üye ülkelerin bu yönde hareket etme gerekliliklerini ifade etmiştir. Aktif politika, bu tanıma göre, "açıkta ve iş arayan herkese iş sağlanmasını", bu işin "verimli" olmasını ve "serbestçe" seçilmesine vurgu yapmaktadır. De Koning ve diğ., (2004) bu politikaları "refah için çalışma " ve bugünkü adıyla "workfare" yaklaşımı kapsamında beyan etmektedir. Bu yaklaşıma göre, "aktif" terimi işgücünü çalışmaya teşvik kapsamında işsizlik yardımlarının miktarı ve süresini sınırlandırmayı, yaptırımların kullanılmasını ve daha çok işe yerleştirme ile çalışma teşviklerini içermektedir.

AİS emek piyasasındaki yapısal dengesizlikleri gidermek, istihdam yaratmak ve işsizlikle mücadelede aktif programlara git gide ağırlık vermekte ve üye devletleri bu konuda teşvik etmektedir (Taghizadeh, 2013). Pasif politikalarından aktif istihdam politikalarına geçiş, en azından Lüksemburg yönergelerinden itibaren AİS'nin temelini oluşturmakta ve aktivasyon paradigması Lizbon zirvesinden bu yana merkezi bir konumda bulunmaktadır (European Parliament, 2006: 1). Lizbon stratejisinde, AİP yoluyla işgücünün beceri ve eğitim düzeyinin yükselmesi ile Avrupa refah devletlerinde daha çok büyüme ve istihdamın sağlanmasını garanti edeceği görüşü ön planda tutulmuş (European Commission, 2004: 8) ve "aktif refah modelinin inşası" gündeme gelmiştir (Goetschy, 2001: 407). AB üye devletleri tarafından aktif uygulamalara yapılan harcamaları da dikkate alırsak, AİS'nin üye devletleri aktif politikalara yönelik harcamaların arttırılmasında başarılı olduğu görünmektedir. Başka bir deyişle, bu araştırmaya göre başarılı bir şekilde AİS üye devletleri pasif politikalar yerine daha aktif politikalara yönlendirilmesinde sistematik bir yükselme gözükmemektedir.

2. Ampirik Literatür

AİP'nin, işgücü piyasası üzerinde çeşitli etkileri bulunmaktadır, kimi etkiler öngörülmüş ve kimi etkiler ise öngörülmemiş etkiler olarak bilinmektedir. AİP'nin asıl etkisi işgücü piyasasının bütünleşmesi için aktif desteklerin sağlanmasıdır, dolayısıyla bu tür politikaların amacıyla sadece işsizler değil, belki daha iyi iş bulma arzusu ile iş arayan çalışanlar da yer almaktadır (Auer ve diğ., 2005).

AİP'nin etkinliği yıllardır tartışma konusudur. Çeşitli bireysel değerlendirmelerin yapılmasına rağmen bu tartışmalar git gide daha da büyümektedir. Bu politikaların farklı etkilerini ölçmek ve değerlendirmek için literatürde çeşitli yöntemsel yaklaşımlar mevcuttur (Dar ve Tzannatos 1999, OECD 1993, Fay 1996, Dar ve Gill 1998, Pierre 1999.). Bu değerlendirmeler genellikle, *süreç değerlendirme*, *fayda-maliyet değerlendirme* ve *etki değerlendirme* şeklinde yapılmaktadır. Etki değerlendirmelerin asil amacında, "*AİP programlarına katılım, işsizlerin durumlarında herhangi bir iyileştirme gerçekleştirmiş mi*" sorusu araştırılmaktadır (Pierre, 1999). Etki değerlendirme yaklaşımı *makro-değerlendirme* ve *mikro-değerlendirme* şeklinde yapılmaktadır. Makroekonomik yaklaşımı, AİP harcamalarıyla toplam işsizlik ve/ya toplam istihdam arasında ekonometrik ilişkiyi incelemektedir (Boone ve Ours, 2004).

Mikroekonomik yöntemi, katılımcıların program öncesi ve program sonrası işgücü piyasasındaki istihdam şansı, işsizlik süresi veyahut gelir düzeylerini amaç değişken olarak dikkate almaktır. Yöntemdeki varsayım AİP'nin sonucunda bireylerin beşeri sermayelerinin gelişmesidir (Hujer ve diğ., 2004).

AİP'nin değerlendirmesinde mikroekonomik değerlendirme çıktılarının sentezi yani Meta-analiz yönteminin kullanımı çok eskilere dayanmamaktadır. Heckman, Lalonde ve Smith (1999) yaptıkları çalışmada ABD'de ve diğer ülkelerde yapılan 75 çalışmanın mikroekonomik değerlendirme sonuçlarını derleyerek bu sonuçlarını özetlemişlerdir. Lakin meta-analiz yönteminde olduğu gibi bu derlemede sonuçları birleştirerek herhangi bir sentez yapılmamıştır.

AİP'nin etkinliğini değerlendirmek için meta-analizi ilk kez Kluge ve Schmidt (2002) tarafından AB üye ülkelerinde uygulanan aktif programların etkinliğini ölçmek amacıyla kullanılmıştır. Araştırmacıların yaptıkları çalışmada, 1983-1999 dönemi arasında yapılan mikroekonomik bireysel çalışmalardan 53 aktif istihdam programı analiz kapsamına alınmıştır. Çalışma sonuçlarına göre çalışmalar arası etki büyüklüklerinde büyük çapta heterojenlik görülmektedir. Diğer bir önemli sonuca göre işgücü eğitim programlarının işgücü değişkenleri üzerinde daha iyileştirici etkisi belirlenmiştir.

Greenberg ve diğ., (2003)'te yaptıkları çalışmada dezavantajlı gruplar için devlet tarafından finanse edilen eğitim programlarının etkinliğini meta-analiz yöntemiyle değerlendirmişlerdir. Araştırmacılar, 31 çalışmadan 1964-1998 dönemi arasında uygulanan 15 gönüllü eğitim programının dezavantajlı bireyler üzerindeki etkisini sentez etmeye ve yeni bulguları ortaya koymaya çalışmışlardır. Çalışma sonuçlarına göre, programlar içinde sınıf eğitimi işyeri eğitimine göre daha pozitif etkiye sahiptir. Eğitim programlarının beyazlar ve kadın katılımcılar için daha az etkin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, bu araştırma program etkisiyle program maliyeti arasında güçlü bir korelasyonun olduğunu da açıkça ortaya koymaktadır. Daha sonra Kluge (2006) meta-analiz yöntemini geliştirerek Avrupa'da yapılan AİP değerlendirmelerinden yaklaşık 95 çalışma çıktıları üzerine yeni bir analiz yapmıştır. Araştırmaya dâhil çalışmaların çoğu aktif politikalarının kısa dönem istihdam etkisi üzerinde odaklanmıştır. Kısa ve orta dönem etki

üzerinde odaklanan sözü geçen araştırmaya göre, aktif politikaların etkinliği uygulanan programların türü ve süresi, katılımcıların özellikleri ve değerlendirme metodolojisine bağlı olduğunu tespit edilmiştir.

Puerto (2007), yaptığı araştırmada 84 ülkeden 172 bireysel çalışma sonuçlarını sentez ederek ülkeler arası karşılaştırma amacıyla dezavantajlı gençlerin istihdamına yönelik uygulanan programların etkinliğini meta-analiz yöntemiyle değerlendirmeye çalışmıştır. Bireysel çalışmalardan elde edilen etki miktarları müdahale türü, değerlendirme kalitesi (net etki miktarı) ve her ülkeye ait ekonomik ve kurumsal ortama göre gençlerin istihdamına yönelik programlar değerlendirmeye alınmıştır.

3. Veri Seti, Yöntem ve Bulguların Değerlendirilmesi

3.1. Veri Seti

AİP kapsamında AB üye ülkelerinde uygulanan çeşitli programlar 3 kategoride, internet ortamında "aktif programların değerlendirme" anahtar sözcüklerini kullanarak yayımlanan ve yayımlanmayan çalışmalar 2012-2014 zaman dilimi içinde taranmıştır. "İş arama ve istihdam hizmetleri", "işgücü eğitim" ve "iş ve istihdam yaratma" sözcüklerini kullanarak sistematik tarama ve derleme yapılmıştır. Tarama sonucunda dâhil edilme kriterlerini göz önünde tutarak bağımsız ve bireysel 22 çalışmadan 53 program analize kapsamına alınmıştır. Ancak birbirinden bağımsız bireysel çalışmalar arasından: i. araştırma alanı AB'ne üye ülkeleri olan, ii. veri kümesi 1997 -2014 dönemi içeren, iii. uzun dönem ve en azından orta vadeli etkinliği inceleyen mikroekonomik değerlendirmeler, iv. istihdama katılım şansı ve/veya işsizlik süresini amaç değişken tutan değerlendirmeler, v. iş arama ve istihdam hizmetleri, işgücü eğitim ve iş ve istihdam yaratma programları etkilerini araştıran, vi. etki büyüklüğünü hesaplamayı sağlayacak değerleri rapor eden ya da bu değerlerin hesaplanabileceği verileri içeren çalışmalar analize dâhil edilmiştir.

3.2. Yöntem: Meta-Analiz

Birçok bilim dalında ilgi çeken en güncel konulardan biri, meta-analizi², aynı konuda yapılmış birbirinden bağımsız çalışma çıktılarının sentez edilmesidir. Belli bir konu alanına dönük, birbirinden bağımsız birden fazla araştırma çıktısını birleştirilmesi, bulguların yeniden analiz edilmesi ve bu analiz sonunda yeni sonuçlara ulaşılması da sıkça rastlanılan bir bilimsel çalışma yaklaşımıdır. Lipsey ve Wilson'un (2000; 2) da ifade ettikleri gibi, meta-analizi, belirli bir konuda yapılmış, birbirinden bağımsız, birden çok çalışmanın sonuçlarını birleştirme ve elde edilen araştırma bulgularının istatistiksel analizini yapma ve bunları yeniden yorumlama yöntemidir.

Meta-analizi, araştırma sonuçlarını gözden geçirerek bireysel çalışmalardan veri aktarma yoluyla nicel bir biçimde etki büyüklüğü denilen ve sonra birleştiren ve bu bilgiyi analiz etmek için kullanılan bir metottur (Durlak, 2003). Meta-analizi, "çalışmaların çalışması" olarak da ifade edilmektedir. Meta-analizi, her çalışma için bir "etki büyüklüğüne" karar verme ve bu etki

² "Meta-analizi" terim olarak ilk kez 1976 yılında, Gene Glass tarafından "genel sonuçlar elde etmek amacıyla istatistiksel analizlerin sonuçlarının analizi" olarak ifade edilmiştir ve meta analizi "araştırmaların araştırması" olarak tanımlanmıştır (Glass, 1976: 3).

büyükliklerini birleştirme prensibine dayanmaktadır (Karasoy ve Ata, 2008). İki değişken arasındaki ilişki gücünü ifade eden "etki büyüklüğü" meta-analizinde özet istatistik olarak kullanılmaktadır (Hedges ve Olkin, 1985; Lipsey ve Wilson, 2000;). Etki büyüklükleri deneysel ve deneysel-olmayan bireysel çalışma sonuçlarının sentezi için doğal parametrelerdir (Hedges ve Olkin, 1985). Meta-analizinde her bir bireysel çalışma için bir etki büyüklüğü hesaplanması üzerinden tüm çalışmalar için ortalama etki büyüklüğü elde edilmeye çalışılmaktadır.

Çalışmada her bir bireysel çalışma için etki büyüklüğü hesaplanması üzerinden tüm çalışmalar için ortalama etki büyüklüğü sabit ve rassal etki modelleri kapsamında hesaplanmaktadır.

3.3. Etki Modelleri

Sabit etki modeli, toplanan çalışmaların hepsinin tamamen aynı etkiyi (gerçek etki) tahmin etmesi varsayımına dayanmaktadır. Başka bir ifade ile, etki büyüklüğünü etkileyen bütün faktörler meta analizine dahil edilen tüm çalışmalarda aynı olduğu için gerçek etki büyüklüğü bütün çalışmalarda sabittir (Borenstein ve diğ., 2009: 63). Gerçek etki büyüklüğünü θ ile gösterirken, bu modelde tüm çalışmalardaki etki büyüklüğü, gerçek etki büyüklüklerinin ortalamasına eşittir. Sabit etki modelinde tüm çalışmaların sabit veya ortak bir etki büyüklüğü olduğu var sayılmaktadır. Başka bir ifade ile bu modelde, $H_0: \theta_1 = \theta_2 = \dots = \theta_k = \theta$ varsayımı üzerine kurulmaktadır (Ellis, 2010).

Sabit etki modelleri, etki büyüklüklerinin çeşitliliklerinin örnekleme hatasından kaynaklandığını varsayarlar. Bu model, örnekleme hatası haricindeki değişkenliği meta analizindeki diğer değişkenlerle açıklayabilmektedir. Bu değişkenler büyük ya da küçük etki büyüklükleriyle çalışmaları sistematik olarak farklılaştırabilmektedir (Karasoy ve Ata, 2008). Sabit etki modeline göre her bir çalışma için gözlenen etki büyüklüğü (Y_i), her çalışmaya ait gerçek etki büyüklüğü (θ) ile çalışmanın örnekleme hatasının toplamından oluşmaktadır (Borenstein ve diğ., 2009).

$$Y_i = \theta + \varepsilon_i \quad (1)$$

Sabit etki modelinde popülasyon etki büyüklüğünün gerçek değerini tahmin etmek için her bir çalışmanın varyans değerinin (V_{Y_i}) tersi ile verilen ağırlık yani ($W_i = \frac{1}{V_{Y_i}}$) ile ağırlıklı ortalama etki büyüklüğü (M) hesaplanır:

$$M = \frac{\sum_{i=1}^K W_i Y_i}{\sum_{i=1}^K W_i} \quad (2)$$

Dolayısıyla, sabit etki modelinde, ağırlıklı ortalamanın hesaplamasında varyans miktarı yüksek olan bir bireysel çalışma için daha az ağırlık verilmektedir.

Rassal etki modeli (random effects model) ise, çalışmaların kendi içlerindeki varyansı ve çalışmalar arası varyansı dikkate alarak bir değerlendirme yapılmasının daha doğru olduğunu öngörmektedir. Rassal etki modelinde tüm çalışmalar arasında etki büyüklüğü bakımından farklar olduğu varsayılmaktadır (Borenstein ve diğ., 2009). Örneğin, bu modelde çalışma

grubuna ait yaş, eğitim düzeyi gibi faktörlerin durumuna göre etki büyüklüğünün değeri değişmektedir. Bu modele göre gerçek etki büyüklüğü çalışmadan çalışmaya değişmektedir. Sabit etki modeli varsayımları sağlanmadığında çok yaygın olarak kullanılan rassal etki modeli, çalışmaların kendi içlerindeki varyansı ve çalışmalar arası varyansı dikkate alarak bir değerlendirme yapılmasının daha doğru olduğunu öngörmektedir. Temel olarak; bütün etki büyüklüklerindeki farklılığın sadece örnekleme hatası değil evrendeki çeşitliliklerden de kaynaklandığını varsayar. Rasgele etki modelinde ise her bir çalışma için gözlenen etki büyüklüğü (Y_i), büyük ortalama (μ), çalışmanın gerçek etki büyüklüğü (θ_i) ve büyük ortalaması (μ) arasındaki değişim [$(\theta_i - \mu) = \zeta_i$] ile çalışmanın gerçek etki büyüklüğü ve gözlenen etki büyüklüğü arasındaki değişimin [$(Y_i - \theta_i) = \varepsilon_i$] toplamı olarak verilmekte olup aşağıdaki gibi formüle edilir:

$$Y_i = \mu + \zeta_i + \varepsilon_i \quad (3)$$

Sabit etki modelinde olduğu gibi rassal etki modelinde de her bir çalışma, varyansın tersi ile ağırlıklandırılır. Rasgele etki modelindeki farklılık, bu etki modelindeki çalışmanın varyansı, çalışma içi varyans (V_{Y_i}) ile çalışmalar arası varyansın (τ^2) toplamına eşit olmasıdır ($V_{Y_i}^* = V_{Y_i} + \tau^2$). Dolayısıyla, rassal etki modelinde ağırlıklı ortalama etki büyüklüğü, tüm çalışmaların etki büyüklüğü ile ağırlığının çarpımlarının toplamının ağırlıkların toplamına bölünmesiyle hesaplanmaktadır:

$$M^* = \frac{\sum_{i=1}^K W_i^* Y_i}{\sum_{i=1}^K W_i^*} \quad (4)$$

3.3. Bulguların Değerlendirilmesi

Meta-analizine dâhil edilen çalışmalarda evren etki miktarının değişmediği varsayımına dayanan sabit etki modeline göre çalışmaya dâhil işgücü eğitim programının etkisi pozitif ancak küçük olarak tespit edilmiştir. CMA 2 programını kullanarak analizine dâhil çalışmaların ortalama etki büyüklüğü Odds oranı³ istatistiğine göre, ES=1,095 olarak hesaplanmıştır. Bu model, 0,013 standart hata ve %95'lik güven aralığının üst sınırı 1,107 ve alt sınırı 1,083 büyüklüğü değerinde hesaplanmaktadır. Cohen (1977) bu etki büyüklüğünü küçük olarak nitelendirmektedir. Z testine ($Z=16,287$ ve $P=0,000$) göre bu etki büyüklüğü istatistiksel olarak anlamlıdır. Ancak sabit etki modelinde homojenlik testi ve Q-istatistiğini ($Q=777,606$ with $df= 17$ ve $P=0,000$) dikkate aldığımızda sıfır hipotezi yani çalışmalar arası etki büyüklüğünün ortak olduğu varsayımı ret edilmektedir. Zira hem Q-istatistiği hem I²-istatistik ($I^2=97,81$) değerleri analize dâhil çalışmaların heterojenliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Çalışmalar arası evren etki büyüklüğünün farklı olduğu varsayımına dayanan rassal etki modeline göre işgücü eğitim programlarına katılım, istihdam şansını yükseltmektedir. Z-testi değeri ($Z=52,572$ ve $P=0,000$) ile ulaşılan

³ Odds oranı, uygulama grubunda ilgilenilen olayın meydana gelme odds'unun kontrol grubunda ilgilenilen olayın meydana gelme odds'una oranı olarak ifade edilmektedir (Borenstein ve diğ., 2009).

sonuçların istatistiksel manidarlığı yani, çalışmalar arası etki büyüklüğünün farklılığı ve bu büyüklüklerin sıfırdan farklı olduğu teyit edilmektedir

Analize dâhil iş arama ve istihdam hizmetleri programlarının istihdam şansı üzerine ortalama etki büyüklüğü (ES=1,040) olarak hesaplanmaktadır. Bu etki büyüklüğü, iş arama ve istihdam hizmetleri programlarına katılımın istihdam şansı yükseltilmesinde ve işsizlik süresinin azalmasında pozitif etkisini belirlemektedir. Diğer iki program da olduğu gibi analize alınmış iş yaratma ve istihdam programlarının istihdam şansı ve işsizlik süresinin azalmasında pozitif etki yarattığı belirlenmektedir. Tau katsayısı (Tau= 0,107) da bu pozitif ancak küçük sayılabilecek ilişkiyi açıkça ortaya koymaktadır. İstatistik manidarlığı Z-testine göre hesaplandığında Z=8,899 olarak bulunur. Ulaşılan sonuç p=0,000 ile istatistik manidarlığa sahip olduğu belirlenmiştir.

İşgücü eğitim programları, iş arama ve istihdam hizmetleri ve iş ve istihdam yaratma programları için etki analizi sonuçları tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1: AİP’nin Etki Analizinin Özet Sonuçları

	Etki Modeli	Alt Sınır	Üst Sınır	P- Değeri	Z-Değeri	
İşgücü Eğitim Programları	Sabit Etki	ES= 1.095	1.083	1.107	0.000	16.287
	Rassal Etki	ES= 1.110	1.025	1.203	0.010	2.572
İş Arama ve İstihdam Hizmetleri	Sabit Etki	ES= 1.040	1.031	1.050	0.000	8.455
	Rassal Etki	ES= 1.144	1.048	1.248	0.003	3.002
İş ve İstihdam Yaratma Programları	Sabit Etki	ES= 1.078	1.060	1.096	0.000	8.899
	Rassal Etki	ES= 1.122	1.057	1.190	0.000	3.803

Her üç program için, çalışmalararası etki büyüklüğü heterojenliği sonucu, daha önce Kluve ve Schmidt (2002), Kluve (2006) ve Card ve diğ., (2009) çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Card ve diğ., (2009) ve Betcherman ve diğ., (2004), ifade ettikleri gibi çalışma sonuçlarına göre işgücü eğitim programları özellikle orta vadede istihdam şansı üzerinde pozitif etki yaratmaktadır.

SONUÇ

AİP’ne yönelik tüm harcamalar ve çabalara rağmen bugün işsizlik AB’nin en önemli sorunlarından. AB düzeyinde işgücü piyasalarındaki olumsuz şartlar, bu politikaların işleyişi ve etkinliği konusunda büyük şüpheler yaratmaktadır. Dolayısıyla, aktif programlarının işgücü piyasası değişkenleri üzerine olası etkilerini incelemek amacıyla gerek makro gerek mikro düzeyde çeşitli değerlendirmeler yapılmaktadır. Lakin ortaya çıkan tablo daha da şüphe uyandırıcı olmuştur. Zira belirli programların etkinliği için çeşitli araştırmacılar tarafından farklı sonuçlar ortaya konulmuştur. Bir yandan ilgili tüm çalışmaların örneklem setini kullanarak ve diğer yandan bireysel çalışma sonuçlarını sentez edip yeni bulgular ve sonuçlara ulaşma amacıyla meta-analiz yöntemi kullanarak etki analizi yapılmıştır.

Çalışmada, AB düzeyinde veri kümesi 1997 yılından 2014’e kadar olan mikroekonomik bireysel değerlendirmeler meta-analize dâhil olmuştur. Orta ve uzun dönemde istihdam şansı üzerine etkinliği değerlendirmeye alınmış iş arama ve istihdam hizmetleri, işgücü eğitim programları ve iş ve iş yaratma

programları analize dâhil edilme diğer kriterlerdendir. İnternet tabanında aramalar sonucu, 22 bireysel çalışma ve 53 program analize dâhil edilmiştir.

Meta-analiz yöntemiyle işgücü eğitim programları, iş arama ve istihdam hizmetleri ve iş ve istihdam yaratma programlarının etkinliğini belirlemek için iki farklı etki modeli olarak sabit etki modeli ve rassal etki modeli uygulanmıştır. Üç program arasında, iş arama ve istihdam hizmetleri programlarının istihdam şansı ve işsizlik süresi üzerindeki pozitif etkisi diğer programlara göre daha yüksektir. Fakat büyük oranda işsizlik sorunuyla karşı karşıya olan AB ülkelerinde, AİS kapsamında AİP'ye hem politika olarak hem işgücü piyasası harcamaları bakımından verilen ağırlıklara rağmen, istihdam üzerinde bu programların etki büyüklüğü küçük olarak tespit edilmektedir. Bu durumda, AİP yapılan harcamalar kendiliğinden yeterli sayılmamaktadır; aksine, AİP seçiminde ve izlenmesinde daha dikkatli olmak, bu politikaların daha etkin olması için işgücü piyasası reformları genel ekonomi politikalarıyla uyumlu olması gerekmektedir.

"Değerlendirme kültürü"nin gelişimi AB üye ülkelerinde olumlu olmuş, dolayısıyla üye devletler AİP'nin işgücü değişkenleri üzerinde etkilerini belirtmek için çabalar başlatmışlardır. Birliğin tüm üyeleri için bu çabaların aynı aşamada olduğu söylenemez. Almanya ve İsveç gibi bazı ülkeler kurumsal olarak işgücü piyasası reformlarının etkinliğini değerlendirmek amacıyla bazı kuruluşlar tesis ederken, bazı üye devletlerde herhangi bir değerlendirmeye rastlanmamıştır. Diğer yandan değerlendirmelerin zaman içinde sürekli yapılması ve zaman içinde yeniden düzeltilmesi meta-analiz çalışmaları açısından önem taşımaktadır.

Meta-analiz çalışmamızın veri tabanını oluşturan bireysel çalışmaların büyük kısmı deneysel olmayan mikroekonomik değerlendirmelerden oluşmaktadır. Deneysel-olmayan çalışmalar yaş, hedef kitlesi, cinsiyet gibi alt gruplar arasında etki analizini mümkün kılmamaktadır. Dolayısıyla değerlendirmelerin deneysel şekilde yapılması ve ülkelerin bu yönde teşvikleriyle gelecek çalışmalarda alt gruplar için de etki analizi yapılabilir.

Makroekonomik değerlendirme çalışmalarının sayısal yetersizliğinden dolayı, bu çalışmada etki analizi sadece mikroekonomik değerlendirme çıktıları üzerinden yapılmıştır. Makroekonomik değerlendirmelerin yapılmasıyla, gelecek çalışmalarda makroekonomik değerkenler üzerinden etki analizi yapılabilecektir.

KAYNAKÇA

- Auer, Peter, Ümit Efendioğlu and Janine Leschke (2005), *Active Labour Market Policies around the World: Coping With the Consequences of Globalization*, International Labour Organization.
- Betcherman, Gordon, Amit Dar, and Karina Olivas (2004), *Impacts of Active Labor Market Programs: New Evidence from Evaluations with Particular Attention to Developing and Transition Countries*, Social Protection, World Bank.
- Bonoli, Giuliano (2010), "the Political Economy of Active Labour Market Policy", *Working Papers on the Reconciliation of Work and Welfare in Europe*, REC-WP 01/2010.

- Boone, Jan, and Jan C. Van Ours (2004), *Effective Active Labor Market Policies* (No. 1335), IZA Discussion paper series.
- Borenstein, Michael, Larry V. Hedges, Julian Higgins, and Hannah R. Rothstein (2009), *Introduction to Meta-Analysis*, John Wiley & Sons, Ltd Publications.
- Borenstein, Michael, Larry V. Hedges, Julian Higgins, and Hannah R. Rothstein (2009), *Introduction to Meta-Analysis*, John Wiley & Sons, Ltd Publications.
- Card, David, Jochen Kluge, and Andrea Weber (2009), “Active Labour Market Policy Evaluations: A Meta-Analysis”, *the Economic Journal*, Volume: 120, p. 452-477.
- Clasen, Jochen, and Daniel Clegg (2006), “Beyond Activation Reforming European Unemployment Protection Systems in Post-Industrial Labour Markets”, *European societies*, Volume: 8, p. 527-553.
- Dar, Amit, and Indermit S. Gill (1998), “Evaluating Retraining Programs in OECD Countries: Lessons learned”, *The World Bank Research Observer*, Volume: 13, p. 79-101.
- Dar, Amit, and Zafiris Tzannatos (1999), *Active Labor Market Programs: A Review of the Evidence from Evaluations*, Social Protection, World Bank.
- De Koning, Jaap, Richard Layard, Stephen Nickell, and Niels Westergaard-Nielsen (2004), *Policies for Full Employment*, Department for Work and Pensions.
- Durlak, Joseph A. (2003), “Basic Principles of Meta-Analysis” .M.C. Roberts, S.S. Ilardi (Ed.), *Handbook of Research Methods in Clinical Psychology*, Blackwell Publishing Ltd, p. 196–209.
- Ellis, Paul. D. (2010), *the essential guide to effect sizes: Statistical power, meta-analysis, and the interpretation of research results*, Cambridge University Press.
- Ennals, Richard (2004), “The European Employment Strategy: the UK in the European Union”, Palmer, G., & Edwards, S. (Eds.). *Reflections on the European Employment Strategy: How Relevant to the UK?*, New Policy Institute, p. 29-32.
- European Commission (2004), *Study of Effectiveness of ALMPs*, Essen.
- European Parliament (2006), *Active Labour Market Policies - Delivering Lisbon*, PE p. 382.181.
- Fay, Robert G. (1996), *Enhancing the Effectiveness of Active Labour Market Policies: Evidence from Programme Evaluations in OECD Countries* (No. 18), OECD Publishing.
- Glass, Gene V. (1976), “Primary, Secondary, and Meta-Analysis of Research”, *Educational researcher*, Volume: 5, p. 3-8.

- Goetschy, J. (2001), "The European Employment Strategy from Amsterdam to Stockholm: Has it Reached its Cruising Speed?", *Industrial Relations Journal*, Volume: 32, p. 401-418.
- Greenberg, David H., Charles Michalopoulos, and Philip K. Robins (2003), "A Meta-Analysis of Government-Sponsored Training Programs", *Industrial and Labor Relations Review*, Volume: 57, p. 31-53.
- Heckman, James J., Robert J. LaLonde, and Jeffrey A. Smith (1999), "The Economics and Econometrics of Active Labor Market Programs", *Handbook of labor economics*, 3, p. 1865-2097.
- Hedges, Larry V., and Ingram Olkin (1985), *Statistical Methods for Meta-Analysis*, Academic Press, Orlando.
- Hujer, Reinhard, Uwe Blien, Marco Caliendo, and Christopher Zeiss (2002), *Macroeconometric Evaluation of Active Labour Market Policies in Germany, A Dynamic Panel Approach Using Regional Data*, IZA Discussion Papers.
- Karasoy, Durdu, ve Nihal Ata (2008), "Yaşam Verilerinin Meta-Analizi", *Suleyman Demirel University Journal of Science*, C: 3, Sayı: 2, s. 211-218.
- Kluve, Jochen, and Christoph M. Schmidt (2002), "Can Training and Employment Subsidies Combat European Unemployment?", *Economic Policy*, Volume: 35, p. 411-448.
- Lipsey, Mark W., and David Wilson (2000), *Practical Meta-Analysis (Applied Social Research Methods)*, Sage Publication.
- OECD, (Organisation for Economic Co-operation and Development), (1993), *OECD Employment Outlook*, Chapter 2, Paris.
- Pierre, Gaelle (1999), *a Framework for Active Labour Market Policy Evaluation*, ILO.
- Puerto, Olga S. (2007), *Labor Market Impact on Youth: A Meta-analysis of the Youth Employment Inventory*, World Bank.
- Swenson, Peter A. (2004), "Varieties of Capitalist Interests: Power, Institutions, and the Regulatory Welfare State in the United States and Sweden", *Studies in American Political Development*, Volume: 18, p.1-29.
- Taghizadeh, Rahim (2013), "Avrupa İstihdam Stratejisi ve Aktif İşgücü Piyasası Politikaları", *Sakarya İktisat Dergisi*, Sayı: 1, s. 128-165.
- Van Rie, Tim-Ive Marx, and Ive Marx (2012), "the European Union at Work? The European Employment Strategy from Crisis to Crisis", *JCMS: Journal of Common Market Studies*, Volume: 50, p. 335-356